

فصل هفتم شناسایی الگو خوشهبندی، مفاهیم پایه CLUSTERING, BASIC CONCEPTS

محمدجواد فدائى اسلام

خوشهبندی (مقدمه) CLUSTERING (INTRODUCTION)

۵ هدف در فصلهای گذشته کلاسبندی باناظر بود.

٥در مواردی که ناظر وجود ندارد، برچسبی برای نمونه موجود نیست.

 ۵ هدف در اینگونه موارد گروهبندی نمونه هاست تا شباهت و تفاوت بین آنها استخراج شود و نتایج مفیدی به دست دهد.

OClustering may be found under different names in different contexts, such as unsupervised learning and learning without a teacher, numerical taxonomy, typology and partition.

تعریف خوشهبندی با مثال

o sheep, dog, cat (mammals), o sparrow, seagull (birds), o viper, lizard (reptiles), o goldfish, red mullet, blue shark (fish), o frog (amphibians). گوسفند، سگ، گربه (پستانداران)،
 گنجشک، مرغ دریایی (پرندگان)،
 افعی، مارمولک (خزندگان)،
 ماهی قرمز، شاهماهی قرمز، کوسه آبی(ماهی)،
 قورباغه (دوزیستان).

با توجه به معیارهای مختلف، نتایج مختلفی ممکن است از خوشهبندی حاصل شود

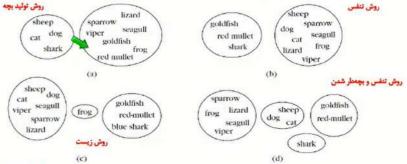

FIGURE 11.1

Resulting clusters if the clustering criterion is (a) the way the animals bear their progeny, (b) the existence of lungs, (c) the environment where the animals live, and (d) the way these animals bear their progeny and the existence of lungs.

گامهای خوشهبندی

- ا. انتخاب ویژگی(Feature selection)
- 2. معيار مجاورت (Proximity measure)
- 3. روش خوشهبندی (Clustering criterion)
- 4. اعتبارسنجی نتایج (Validation of the results)
 - ر(Interpretation of the results) تفسير نتايج

كاربردهاي خوشهبندي

O کاهش ویژگی (Data reduction) تولید فرضیه (Hypothesis generation) آزمایش فرضیه (Hypothesis testing)

انواع ویژگی

- ا. اسمى (Nominal)
- ا. ترتیبی (Ordinal)
- 2. بازهای (Interva، عازهای (Ratio) .2

۱- انواع ویژگی (اسمی و ترتیبی)

0اسمى

• نامهایی که برای ذخیرهسازی به آنها عدد داده شده است.

^ع مثال: جنیست، مرد=۱، زنهای همانی شماره دانشجویی، شناسه ملی هر مقابسه کمی بین انها بیمعنی است. تنها عملگر برابری و نابرابری معنی دار است.

٥ ترتيبي

• ویژگیای که مقدارهای آن را میتوان مرتب نمود.

مثال: توصیف کیفی نمره دانش آموز کلاس اول: خیلی خوب، خوب، متوسط،
 نیاز به تلاش بیشتر

• ترتیب در این ویژگیها معنار دار است اما تفاوت کمی بین آنها معنادار نیست.

۱- انواع ویژگی (بازهای و نسبی)

0 بازهای

- تفریق بین دو مقدار معنادار است اما نسبت بین دو مقدار بی معنی است.
- مثال: اندازه گیری دما به سانتی گراد. دمای سمنان ۳۰ درجه و دمای فیروز کوه ۱۰ درجه است. سمنان ۲۰ درجه گرمتر است اما از فیروز کوه ۳ برابر گرمتر
 - ۱۰ درجه است. سمنان ۱۰ درجه کرمبر است اما از فیروز دوه ۱ برابر کرمتر نیست.

٥ نسبي

- نسبت بین دو ویژگی معنا دارد.
- مثال: وزن، شخص ۱۰۰ کیلویی دو برابر شخص ۵۰ کیلویی وزن دارد.
 - مثال: دما به کلوین

خوشهبندی، تعریف CLUSTERING, DEFINITION

مجموعه m مجموعه داده باشد، خوشهبندی m تایی، مجموعه داده باشد، خوشهبندی C_1, \dots, C_m

مجزا با شرایط زیر افراز می کند:

$$\circ C_i \neq 0, i = 1, ..., m$$

$$\circ \bigcup_{i=1}^m C_i = X$$

$$\circ C_i \cap C_j = 0, i \neq j, i, j = 1, \dots, m$$

O علاوه بر این دادههای درون خوشه C_i به هم بیشتر شبیه هستند و به دادههای دیگر خوشهها کمتر شبیه هستند. البته مفهوم شباهت باید با توجه به نوع خوشهبندی مشخص شود.

انواع مختلف خوشهبندى معيارهاى متفاوتي براى تعيين مشابهت لازم دارند

FIGURE 11.3

(a) Compact clusters. (b) Elongated clusters. (c) Spherical and ellipsoidal clusters.

اندازه گیری مجاورت بین دو نقطه (بردار ویژگی حقیقی)-عدم شباهت

The weighted l_p metric DMs, that is,

$$d_p(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \left(\sum_{i=1}^{l} w_i |x_i - y_i|^p\right)^{1/p} \quad w_i \ge 0$$

If $w_i = 1, i = 1,...,l$, we obtain the *unweighted* l_p metric DMs. A well-known representative of the latter category of measures is the *Euclidean distance*, by setting p = 2.

$$w_i = 1 \rightarrow d_p(x, y) = Minkovski distance$$

عدم شباهت بین دو نقطه (بردار ویژگی حقیقی) ادامه

Special I_p metric DMs that are also encountered in practice are the (weighted) I_1 or $Manhattan\ norm$,

$$d_1(x,y) = \sum_{i=1}^l w_i |x_i - y_i|$$

and the (weighted) l_{∞} norm,

$$d_{\infty}(\boldsymbol{x},\boldsymbol{y}) = \max_{1 \leq i \leq l} w_i |x_i - y_i|$$

The l_1 and l_{∞} norms may be viewed as overestimation and underestimation of the l_2 norm, respectively. $d_{\infty}(x, y) \le d_2(x, y) \le d_1(x, y)$

Example 11.4

Consider the three-dimensional vectors $\mathbf{x} = [0, 1, 2]^T$, $\mathbf{y} = [4, 3, 2]^T$. Then, assuming that all w_i 's are equal to 1, $d_1(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = 6$, $d_2(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = 2\sqrt{5}$, and $d_{\infty}(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = 4$. Notice that $d_{\infty}(\mathbf{x}, \mathbf{y}) < d_2(\mathbf{x}, \mathbf{y}) < d_1(\mathbf{x}, \mathbf{y})$.

اندازهگیری مشابهت میان دو نقطه - ضرب داخلی

$$s_{\text{inner}}(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = \mathbf{x}^T \mathbf{y} = \sum_{i=1}^l x_i y_i.$$

در اغلب موارد ضرب داخلی زمانی استفاده می شود که بردار X و y نرمال باشند.

اندازه گیری مشابهت میان دو نقطه- مشابهت کسینوسی

$$s_{\text{cosine}}(x, y) = \frac{x^T y}{\|x\|_{\infty}}$$

where $\|\mathbf{x}\| = \sqrt{\sum_{i=1}^{l} x_i^2}$ and $\|\mathbf{y}\| = \sqrt{\sum_{i=1}^{l} y_i^2}$ are the lengths of the vectors \mathbf{x} and \mathbf{y} , respectively. This measure is invariant to rotations but not to linear transformations.

اندازه گیری مشابهت میان دو نقطه- مشابهت کسینوسی

$$s_{\text{cosine}}(x, y) = \frac{y}{\|x\| \|y\|}$$

where $\|\mathbf{x}\| = \sqrt{\sum_{i=1}^{l} x_i^2}$ and $\|\mathbf{y}\| = \sqrt{\sum_{i=1}^{l} y_i^2}$ are the lengths of the vectors \mathbf{x} and \mathbf{y} , respectively. This measure is invariant to rotations but not to linear transformations.

اندازهگیری مجاورت بین یک نقطه و یک مجموعه دو رهیافت

Oدر رهیافت اول تمام نقاط در یافتن میزان مجاورت به طور مستقیم شرکت میکنند.

Oدر رهیافت دوم از مجموعه نقاط یک نماینده ایجاد می شود و فاصله نقطه تا آن محاسبه می شود. این نماینده می تواند نقطه، خط یا ... باشد

اندازه گیری مجاورت بین یک نقطه و یک مجموعه رهیافت اول

■ The max proximity function:

$$\wp_{\max}^{hs}(x,C) = \max_{y \in C} \wp(x,y)$$

■ The min proximity function:

$$\wp_{\min}^{hs}(x,C) = \min_{y \in C} \wp(x,y)$$

■ The average proximity function:

$$\wp_{\text{avg}}^{ps}(\boldsymbol{x},C) = \frac{1}{n_C} \sum_{\boldsymbol{y} \in C} \wp(\boldsymbol{x},\boldsymbol{y})$$

where n_C is the cardinality of C.

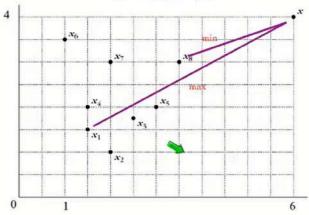
In these definitions, $\wp(x,y)$ may be any proximity measure between two points.

اندازهگیری مجاورت بین یک نقطه و یک مجموعه دو رهیافت

Oدر رهیافت اول تمام نقاط در یافتن میرک مجاورت به طور مستقیم شرکت میکنند.

Oدر رهیافت دوم از مجموعه نقاط یک نماینده ایجاد می شود و فاصله نقطه تا آن محاسبه می شود. این نماینده می تواند نقطه، خط یا ... باشد

اندازه گیری مجاورت بین یک نقطه و یک مجموعه رهیافت اول – مثال

اندازه گیری مجاورت بین یک نقطه و یک مجموعه رهیافت دوم REPRESENTATIVES

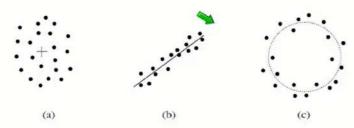

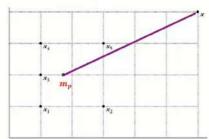
FIGURE 11.7

(a) Compact cluster. (b) Hyperplanar (linear) cluster. (c) Hyperspherical cluster.

اندازه گیری مجاورت بین یک نقطه و یک مجموعه رهیافت دوم: میانگین مجموعه نقاط به عنوان نماینده

The mean vector (or mean point)

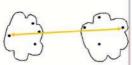
$$m_p = \frac{1}{n_C} \sum_{\mathbf{y} \in C} \mathbf{y}$$

اندازهگیری مجاورت بین دومجموعه

■ The max proximity function:

$$\wp_{\max}^{ss}(D_i,D_j) = \max_{\boldsymbol{x} \in D_i, \boldsymbol{y} \in D_j} \wp(\boldsymbol{x},\boldsymbol{y})$$

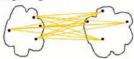
■ The min proximity function:

$$\wp_{\min}^{ss}(D_i, D_j) = \min_{\boldsymbol{x} \in D_i, \boldsymbol{y} \in D_j} \wp(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{y})$$

اندازهگیری مجاورت بین دومجموعه (ادامه)

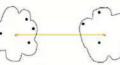
■ The average proximity function:

$$\wp^{ss}_{\text{avg}}(D_i, D_j) = \frac{1}{n_{D_i} n_{D_j}} \sum_{\boldsymbol{x} \in D_i} \sum_{\boldsymbol{y} \in D_j} \wp(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{y})$$

■ The mean proximity function:

$$\wp_{\text{mean}}^{ss}(D_t, D_f) = \wp(m_{D_t}, m_{D_f}) \left(\cdot \right)$$

فصل هشتم شناسایی الگو روشهای خوشهبندی CLUSTERING ALGORITHMS

محمدجواد فدائى اسلام

انواع الگوريتمهاي خوشهبندي

- Oالگوریتمهای ترتیبی (Sequential algorithms)
- Oالگوریتمهای خوشهبندی سلسله مراتبی(Hierarchical clustering algorithms)
 - تجميعي(Agglomerative algorithms)
 - تقسیمی (Divisive algorithms)
 - Oخوشهبندی متنی بر تابع هزینه (Clustering based on cost function)

الگوريتمهاي ترتيبي

0این الگوریتمها یک نوع خوشهبندی ایجاد میکنند.

0این الگوریتمها سرراست و سریع هستند.

٥در اغلب آنها هر داده تنها یک یا تعداد محدودی بار (کمتر از ۵ یا ۶) در فرآیند خوشهبندی شرکت داده میشود.

٥نتیجه نهایی به ترتیب دادهها که در فرآیند خوشهبندی شرکت میکنند وابسته است.

الگوریتمهای ترتیبی خوشهبندی BASIC SEQUENTIAL ALGORITHMIC SCHEME (BSAS)

ایدہ اصلی

وقتی یک داده جدید میآید، فاصله آن با خوشههای موجود بررسی میشود. اگر فاصله آن از خوشههای موجود بیشتر از حد آستانه باشد یک خوشه جدید تشکیل میشود. در غیر اینصورت به نزدیک ترین خوشه ملحق میشود.

BASIC SEQUENTIAL ALGORITHMIC SCHEME (BSAS)

- = m = 1
- $C_m = \{x_1\}$
- \blacksquare For i = 2 to N
 - Find C_k : $d(\mathbf{x}_i, C_k) = \min_{1 \le j \le m} d(\mathbf{x}_i, C_j)$.
 - If $(d(x_i, C_k) > \Theta)$ AND (m < q) then
 - 0 m = m + 1
 - $\circ C_m = \{x_i\}$
 - Else
 - $\circ \ C_k = C_k \cup \{x_i\}$
 - Where necessary, update representatives²
 - End {if}
- End {For}

الگوريتمهاي ترتيبي خوشهبندي-BSAS

٥در این الگوریتم یک داده تنها یکبار در فرآیند خوشهبندی شرکت میکند.

🔾 تعداد خوشهها در ابتدا مشخص نیست.

الگوریتم دو پارامتر دارد که باید توسط کاربر تعیین شود

• الف) أستانه فاصله

• ب) حداكثر تعداد خوشه يا q.

 می توان حداکثر تعداد خوشه تعیین ننمود و الگوریتم به صورت خودکار و تنها با مقدار استانه کار کند.

O ترتیب دادهها نقش کلیدی دارد.

الگوريتمهاي ترتيبي خوشهبندي-MODIFIED BSAS

BAS داده X به یک خوشه موجود اضافه می شود و یا یک خوشه جدید تشکیل می دهد. X خوشهبندی داده X با یکبار دیدن آن تثبیت می شود.

٥در MBAS این مشکل برطرف شده است و هر داده دو بار در فرآیند خوشهبندی شرکت می کند.

ایده اصلی

دادهها در مرحله اول به فرایند خوشهبندی وارد میشوند. برخی از آنها خوشهبندی میشوند. در مرحله دوم دادههایی که خوشهبندی نشدهاند. در خوشه مناسب قرار میگیرند. در مرحله دوم خوشه جدید ایجاد نمیشود.

- m = 1
- $C_m = \{x_1\}$
 - For i = 2 to N
 - Find C_k : $d(\mathbf{x}_i, C_k) = \min_{1 \le j \le m} d(\mathbf{x}_i, C_j)$.
 - If $(d(x_t, C_k) > \Theta)$ AND (m < q) then
 - 0 m = m + 1
 - \circ $C_m = \{x_i\}$
 - End (if)
- End (For)

Pattern Classification

- For i = 1 to N
 - If x_f has not been assigned to a cluster, then
 - $\circ \operatorname{Find} C_k: d(x_i, C_k) = \min_{1 \le j \le m} d(x_i, C_j)$
 - $\circ \ C_k = C_k \cup \{x_l\}$
 - · Where necessary, update representatives
 - End (if)
- End (For)

THE TWO-THRESHOLD SEQUENTIAL ALGORITHMIC SCHEME (TTSAS)

The Two-Threshold Sequential Algorithmic Scheme (TTSAS)

```
m = 0

clas(x) = 0, \forall x \in X

prev\_change = 0

cur\_change = 0

exist\_change = 0
```

TTSAS ...

While (there exists at least one feature vector x with clas(x) = 0) do

- For i = 1 to N
 - if clas(x_t) = 0 AND it is the first in the new while loop AND exists_change = 0 then

$$\circ m = m + 1$$

$$\circ C_m = \{x_l\}$$

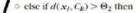
$$\circ$$
 clas $(x_l) = 1$

- Else if $clas(x_t) = 0$ then
 - $\quad \circ \ \text{Find} \ d(x_i,C_k) = \min_{1 \leq j \leq m} d(x_i,C_j)$

• if
$$d(x_l, C_k) < \Theta_1$$
 then

$$- C_k = C_k \cup \{x_l\}$$

$$- clas(x_t) = 1$$

$$- m = m + 1$$

$$- C_m = \{x_i\}$$

$$- clas(x_t) = 1$$

• Else if
$$clas(x_t) = 1$$
 then

- End {If}
- End (For)
- exists_change = |cur_change prev_change|
- prev_change = cur_change
- cur_change = 0

End (While)

الكوريتم خوشهبندى سلسله مراتبي تجميعي

در ابتدا هر نمونه یک خوشه است. در هر مرحله دو خوشه (یا نمونه) به هم میپیوندند و خوشه بزرگتری تشکیل میشود.

- Initialization:
 - Choose $\Re_0 = \{C_i = \{x_i\}, i = 1, ..., N\}$ as the initial clustering.
 - t = 0.
- Repeat:
 - t = t + 1
 - Among all possible pairs of clusters (C_r, C_s) in \Re_{t-1} find the one, say (C_i, C_i) , such that

$$g(C_i, C_j) = \begin{cases} \min_{r,s} g(C_r, C_s), & \text{if } g \text{ is a dissimilarity function} \\ \max_{r,s} g(C_r, C_s), & \text{if } g \text{ is a similarity function} \end{cases}$$
(13.1)

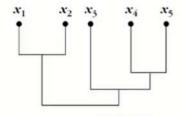
- Define $C_q = C_i \cup C_j$ and produce the new clustering $\Re_t = (\Re_{t-1} \{C_i, C_j\}) \cup \{C_q\}$.
- Until all vectors lie in a single cluster.

الگوريتم تجميعي-مثال

Example 13.1

Let $X = \{x_i, i = 1, ..., 5\}$, with $x_1 = [1, 1]^T$, $x_2 = [2, 1]^T$, $x_3 = [5, 4]^T$, $x_4 = [6, 5]^T$, and $x_5 = [6.5, 6]^T$. The pattern matrix of X is

$$D(X) = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 2 & 1 \\ 5 & 4 \\ 6 & 5 \\ 6.5 & 6 \end{bmatrix}$$

corresponding dissimilarity matrix, Euclidean distance, is

dendrogram

$$P(X) = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 5 & 6.4 & 7.4 \\ 1 & 0 & 4.2 & 5.7 & 6.7 \\ 5 & 4.2 & 0 & 1.4 & 2.5 \\ 6.4 & 5.7 & 1.4 & 0 & 1.1 \\ 7.4 & 6.7 & 2.5 & 1.1 & 0 \end{bmatrix}$$

نقاط قوت الگوريتم تجميعي

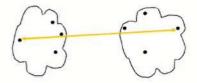
 نیازی به تعیین تعداد خوشه در ابتدای کار نیست. با برش دندروگرام از نقطه دلخواه می توان به تعداد دلخواه خوشه داشت.

تعیین فاصله دو خوشه

روش بیشینه - MAX

روش کمینه – MIN

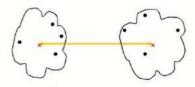

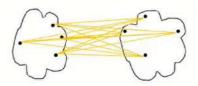

تعیین فاصله دو خوشه - ادامه

روش فاصله بین میانگین دو خوشه Distance Between Centroids روش میانگین قاصله هر دو نمونه از دو خوشه Group Average

روش كمينه يا تك اتصال MIN OR SINGLE LINK

مجاورت دو خوشه بر اساس دو نزدیکترین نقطه از هر کدام شکل می گیرد. بر این اساس فاصله بر اساس یک اتصال محاسبه می شود. نقطه قوت: می تواند توزیعهای غیر بیضوی را به خوبی خوشه بندی کند.

نقطه قوت روش کمینه می تواند توزیعهای غیر بیضوی را به خوبی خوشهبندی کند

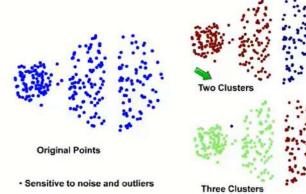
Original Points

Six Clusters

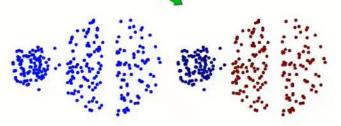
· Can handle non-elliptical shapes

نقطه ضعف روش كمينه: حساسيت به نويز و نقطه دور افتاده

روش بیشینه یا اتصال کامل MAX OR COMPLETE LINKAGE

مجاورت دو خوشه بر اساس دو دورترین نقطه از هر کدام شکل می گیرد. نقطه قوت روش بیشینه: حساسیت محتر به نویز و نقطه دور افتاده

Original Points

Two Clusters

روش میانگین فاصله هر دو نمونه از دو خوشه GROUP AVERAGE

محاسبه همسایگی یا مجاورت میان دو خوشه با استفاده از میانگین فاصله هر دو نمونه از دو خوشه.

0 اگر میانگین گرفته نشود معیار مجاورت به سمت خوشههای بزرگتر گرایش پیدا می کند.

این روش در برابر نویز مقاومت بیشتری دارد.

 $\sum proximity(p_i, p_j)$

p₁∈Cluster₁ p₁∈Cluster₁

 $proximity(Cluster_i, Cluster_j) = \frac{p_i \in Cluster_i}{|Cluster_i| \times |Cluster_i|}$

الگوریتم خوشهبندی سلسله مراتبی تقسیمی DIVISIVE ALGORITHMS

این روش در مقابل روش تجمیعی قرار دارد.

0 در هر مرحله یکی از خوشهها به دو خوشه کسیم می شود.

خوشهبندی به عنوان مساله بهینهسازی و بر اساس تابع هزینه CLUSTERING BASED ON COST FUNCTION OPTIMIZATION

در این مسایل یک تابع هزینه به نام J تعریف می شود.

0 معمولا تعداد خوشهها ثابت نگهداشته می شود.

J را کمینه حساب دیفرانسیل استفاده میشود و در حالی که سعی دارند تابع J را کمینه نمایند، خوشهبندی را تولید مینمایند.

معمولا در نقطه بهینه محلی تابع J متوقف میشوند.

٥ معمولا روشهای تکرار شوندهای هستند.

انواع روشهای خوشهبندی مبتنی بر تابع هزینه

چهار روش عمده وجود دارد:

۱- روش خوشهبندی سخت (Hard Clustering)

۲- روش خوشهبندی فازی (Fuzzy Clustering)

۳- روش خوشهبندی امکانی (possibilistic clustering)

۴- روش تجزیه مخلوط (The mixture decomposition clustering)

روش خوشهبندی سخت KMEANS CLUSTERING

The Isodata or k-Means or c-Means Algorithm

- Choose arbitrary initial estimates $\theta_j(0)$ for the θ_j 's, j = 1, ..., m.
- Repeat
 - For i = 1 to N
 - Determine the closest representative, say θ_i , for x_i .
 - \circ Set b(i) = j.
 - End (For)
 - For j = 1 to m
 - Parameter updating: Determine θ_j as the mean of the vectors $\mathbf{x}_i \in X$ with b(i) = j.
 - End (For).
- Until no change in θ_j 's occurs between two successive iterations.

K-means Algorithm

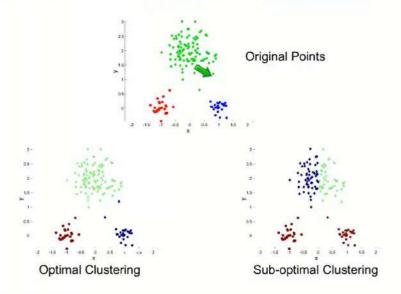
- Also known as Lloyd's algorithm.
- K-means is sometimes synonymous with this algorithm

- 1: Select K points as the initial centroids.
- 2: repeat
- Form K clusters by assigning all points to the closest centroid.
- Recompute the centroid of each cluster.
- 5: until The centroids don't change

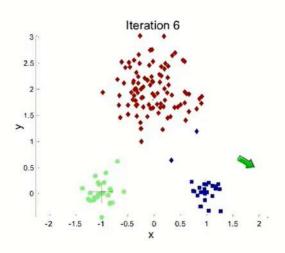
K-means Algorithm – Initialization

- Initial centroids are often chosen randomly.
 - Clusters produced vary from one run to another.

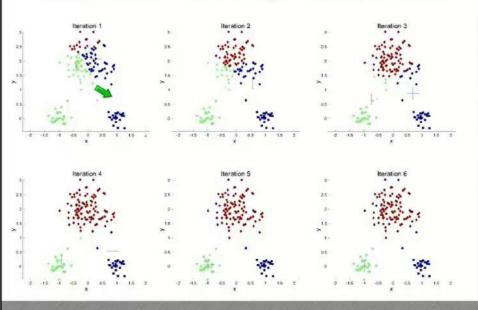
Two different K-means Clusterings

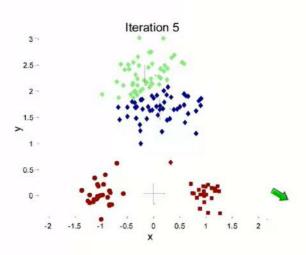
Importance of Choosing Initial Centroids

Importance of Choosing Initial Centroids

Importance of Choosing Initial Centroids

Importance of Choosing Initial Centroids ...

